

HATAY İLİNDE 2011-2012 YILLARINDA ELE GEÇİRİLEN CAPTAGON TABLETLERİ

Sümeýra Demirkıran, Cem Zeren, Adnan Çelikel, Muhammet Mustafa Arslan

Mustafa Kemal Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı, Hatay, Türkiye

Alındı: 07.06.2013 / Kabul: 03.07.2013

Sorumlu Yazar: Sümeýra Demirkıran

Mustafa Kemal Üniversitesi Araştırma Hastanesi Adli Tıp Anabilim Dalı, 31100 Hatay - Türkiye, e-posta: forensicsumeyra@yahoo.com

ÖZET

Amaç:

Uyutucu-uyuşturucu madde üretimi, denetim dışı olduğundan tabletlerde kullanılan içerik maddeleri insan sağlığı için önemli risk taşıyabilmektedir. Bu çalışmada Captagon isimli tabletlerin ekspertiz raporları incelenerek, içeriklerinde mevcut olan maddelerin toplum sağlığı yönünden irdelemesi amaçlanmıştır.

Yöntemler:

2011 ve 2012 tarihleri arasında Hatay Adliyesi Emanet Memurluğu'nda kayıtlı bulunan Captagon tabletlerinin ekspertiz raporları retrospektif olarak incelenmiştir.

Bulgular:

İki yıllık süre içerisinde adli emanette kayıtlı bulunan 383 uyuşturucu madde olayının 25'inin Captagon tableti ile ilişkili olduğu tespit edildi. 25 vakanın 21 tanesi (%84) 2012 yılına ait olduğu görüldü. 2011 yılında 1808 adet, 2012 yılında 7932 adet olmak üzere toplam 9740 adet Captagon tabletinin ele geçirilmiş olduğu görüldü. Ekspertiz raporlarının incelenmesi sonucunda; tabletlerin içeriğinde en sık amfetamin+kafein+teofilin bileşiği, ikinci sıklıkta ise sadece amfetamin yer aldığı saptandı. Davalar en sık sulh ceza mahkemelerinde görülmüştü. Son 5 yılda Hatay'da meydana gelen olay sayısında ve yakalanan Captagon miktarlarında önemli bir artış olduğu belirlendi. Özellikle son iki yıldaki artış miktarı çok dikkat çekici bulundu.

Sonuç:

Uyarıcı amaçlı amfetamin kullandığını düşünen madde kullanıcılarının birçok farmakolojik ajana maruz kaldığı görüldü. Bu nedenle uyuşturucu kullanıldığından şüphe duyulan ölümlü veya ölümlü olmayan olgulardan alınan örnekler üzerinde yapılacak toksikolojik incelemelerde teofilin, kafein, pirasetam, Dramamine, asetaminofen ve kloramfenikol etken maddelerinin rutin olarak incelenmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Captagon, amfetamin, adli tıp

THE CAPTAGON TABLETS CAPTURED IN HATAY BETWEEN 2011-2012

Sümeýra Demirkıran, Cem Zeren, Adnan Çelikel, Muhammet Mustafa Arslan

Department of Forensic Medicine, Medical Faculty, Mustafa Kemal University, Hatay, Türkiye

Received: June 7, 2012 / Accepted: July 3, 2013

Correspondence to: Sümeýra Demirkıran

Mustafa Kemal Üniversitesi Araştırma Hastanesi Adli Tıp Anabilim Dalı, 31100 Hatay - Türkiye, e-posta: forensicsumeyra@yahoo.com

ABSTRACT

Objective:

The production of uncontrolled narcotic drugs have a significant risk for human health because of their contents. The aim of this study was to evaluate Captagon named tablets and its contents in terms of public health by examining expert reports.

Methods:

For this purpose, narcotic drugs expert reports referred to The Hatay Courthouse were detected during 2011 and 2012 years, retrospectively.

Results:

There were 25 Captagon related reports among total of 383 narcotic

crimes during two years period. And twenty one of these Captagone tablets (84%) were obtained in 2012. During this time a total of 9740 Captagon tablets were seized by law enforcement agencies; 1808 in 2011 and 7932 in 2012. As a result of expert reports, it was determined that the most common substances were theophylline, caffeine, amphetamine compound and pure amphetamine usage was less among them. The reports brought to trial were mostly proceeded in magistrates cort.

We determined a significant increase in captured amount of Captagon at Hatay region in the last 5 years. Especially in the last 2 years, the amount was remarkable higher.

Conclusion:

It is determined that amphetamine users thinking it just a stimulant

were exposed to other kinds of pharmacological agents. From this point of view, in the cases that are suspicious for narcotic drug usage should be investigated through the toxicological parameters of theophylline, caffeine, piracetam, dramamine, acetaminophen, and chloramphenicol compounds as a routine.

Key words: Captagon, amphetamine, forensic medicine

GİRİŞ VE AMAÇ

Sentetik bir uyuşturucu türevi olan fenetilin 1961 yılında keşfedilmiştir. Yan etkilerinin amfetaminlere göre daha az olması nedeniyle, yaklaşık 25 sene hiperkinetik çocuklar ile narkolepsi hastalarının tedavisinde ve antidepresan olarak kullanılmıştır (1). Kötüye kullanımının artması üzerine 1980'lerde üretimi durdurulmuştur. Bu nedenle yasadışı üretimi artmıştır (2,3). Fenetilin, Captagon ismi ile özellikle Ortadoğu ülkelerinde yasa dışı olarak çok sık kullanılmaktadır. Yasal üretiminin durdurulmasından sonra illegal olarak üretilmeye devam eden Captagon'ların içindeki etken madde olan fenetilin yerine çok farklı maddelerin kullanılması nedeniyle, daha tehlikeli yan etkiler ortaya çıkmaktadır (4). Ülkemizde bağımlılık yapıcı maddelerin üretimi ve kullanımı önemli bir sorun oluşturmalarına rağmen verilerin yetersiz olduğu bildirilmiştir (5).

Tablo 1: Uyuşturucu türlerine göre olay sayısının dağılımı

Madde	Olay sayısı	%
Esrar	328	85,65
Captagon	25	6,53
Eroin	16	4,16
Kokain	2	0,52
Bilinmeyen	12	3,14
Toplam	383	100

Araştırmamızda ilimizde ele geçirilen Captagon isimli tabletlerin ekspertiz raporları incelenerek, içeriklerinde mevcut olan maddelerin toplum sağlığı yönünden irdelenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE METOD

Hatay Adliyesi Emanet Memurluğu'nda 2011 ve 2012 yıllarına ait uyutucu-uyuşturucu

cu madde kayıtları retrospektif olarak incelenmiştir. Gönderilen uyuşturuculara ait ekspertiz raporları incelenerek 2011 - 2012 yılları arasında yakalanan Captagon tabletlerinin içerikleri, gönderilen mahkemeler ve miktarları yönünden araştırılmıştır. Elde edilen verilerin SPSS 16.0 istatistik paket programı kullanılarak analizleri yapılmıştır. Ayrıca Emniyet Genel Müdürlüğü'nün Hatay ilinde Captagon ile ilgili 5 yıllık istatistikleri değerlendirilmiştir.

Tablo 2: Tabletlerin kimyasal içerikleri

Madde	n	%
Amfetamin	8	32,0
Amfetamin + Metamfetamin + Kloramfenikol	1	4,0
Amfetamin + Kafein + Teofilin	11	44,0
Amfetamin + Kafein	3	12,0
Amfetamin + Pirasetam	1	4,0
Amfetamin + Teofilin + Kafein + Dramamin + Asetaminofen	1	4,0
Toplam	25	100

Tablo 3: Tabletlerin analizi sonucu bulunan maddelerin özellikleri

Madde	Etkisi
Amfetamin	Stimulan
Metamfetamin	Stimulan
Kloramfenikol	Antibiyotik
Kafein	Stimulan
Teofilin	Vazodilatatör
Pirasetam	Nootropik
Dramamin	Antiemetik
Asetaminofen	Antipiretik + analjezik

BULGULAR

Belirtilen süreç içerisinde adli emanette 383 uyuşturucu madde olayının kayıtlı olduğu tespit edildi. (Tablo 1). Bunlardan 25 tane Captagon saptanan örneği çalışmamıza dahil edildi. Örneklerin 4 tanesi (%16) 2011 yılında aitken, 21 tanesi (%84) 2012 yılına aitti.

Bu süre (2011-2012 yılları) içerisinde yakalanan maddeler içerik analizi için Adli Tıp Kurumu Adana Grup Başkanlığı'na ve Adana Kriminal Polis Laboratuvarı'na gönderilmiştir. Bu merkezlerde Captagon'ların içeriğinin tespiti için gaz kromatografisi/kütle spektroskopisi (GC/MS), infrared spektroskopisi (IR), ince tabaka kromatografisi (TLC), kimyasal reaktiflerle renk testi ve mikroskopik inceleme yöntemleri

Tablo 4: Mahkemelerin yıllara göre dağılımı

Yıl	Mahkeme	n	%
2011	Ağır Ceza	3	75,0
	Sulh Ceza	1	25,0
	Toplam	4	100,0
2012	Ağır Ceza	6	28,6
	Sulh Ceza	15	71,4
	Toplam	21	100,0

kullanılmaktadır. Bu laboratuvarlardan gelen ekspertiz raporlarının incelenmesi sonucunda; Captagon örneklerinden en sık amfetamin+kafein+teofilin bileşiği, ikinci sıklıkta ise sadece amfetamin içeriği tespit edildi (Tablo 2). Tabletlerin analizi sonucunda bulunan maddelerin farmakolojik özellikleri ve etkileri Tablo 3'te gösterilmiştir. Tabletleri gönderen mahkeme türleri ve yıllara göre dağılımı Tablo 4'te belirtilmiştir. 2011 yılında 1808 adet, 2012 yılında 7932 adet olmak üzere toplam 9740 adet Captagon tableti ele geçirilmiş olduğu görüldü.

Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nın Ocak 2009 ile Nisan 2013 tarihleri arasında Hatay ilinde Captagon ile ilişkili tespit edilen olay sayısı ve delil sayısı (Captagon miktarı) ile ilgili verileri Tablo 5'te gösterilmiştir. Olay sayısının ve yakalanan miktarın gide-rek arttığı, özellikle 2013 yılının ilk 5 ayında çok önemli bir artış olduğu görüldü.

TARTIŞMA

Tüm dünyada ve ülkemizde bağımlılık yapıcı maddelerin üretim ve kullanımı önemli bir sorun oluşturmaktadır. Son yıllarda narkotik laboratuvarlarına analiz için gönderilen maddelerde önemli artışlar olduğu görülmektedir (6). Çalışmamızda 2011 yılına ait 4 analiz sonucu bulunurken 2012 yılında ise 21 analiz olduğu tespit edildi. Bu

durumun bölgemiz sınırlarına yakın yerlerde 2011 yılında Mart ayında başlayan savaş ortamı ile ilgili olduğu kanaatindeyiz. 2011 yılında savaşın henüz tüm ülkeye yayılmaması ve sınır güvenliğinin korunmuş olmasından dolayı kaçakçılık oranının düşük olduğu, ancak 2012 yılında savaşın yaygınlaşması, sınır güvenliğinin farklı güçlerin kontrolünde olmasının yasa dışı kaçakçılık işlerini arttırdığı düşüncesindeyiz.

Uyuşturucu maddelerin kullanımı ve kaçakçılığı nedeniyle yakalanan maddelerin analiz sonuçlarına ait bölgesel ve ülke geneline ilişkin veriler yeterli değildir (5). Çalışmamızda analizi yapılan tabletlerin hiç birisinde Captagon'un etken maddesi olan fenetilin bulunmamaktadır. Bu etken maddenin yerine benzer etkiler gösterebilen başka farmakolojik ajanlar kullanılmış olduğu görüldü. Daha önce yapılan araştırmalarda da sahte Captagon'lar içerisinde çalışmamızda elde edilen sonuçlara benzer etken maddeler bulunmuştur (7,8). Captagon'lar içerisinde stimülasyonda etken ana maddeler amfetamin ve metamfetamindir. Ancak bu ana etken maddelerin yerine sahte Captagon'ların etkisini arttır-

mak amacıyla içeriğinde teofilin, kafein, pirasetam, Dramamine, asetaminofen ve kloramfenikol gibi farmakolojik ajanların kullanıldığı belirlenmiştir.

Ana etken maddenin yerine kullanılan farmakolojik ajanların yan etkileri bulunmaktadır. Özellikle kloramfenikolün dozdan bağımsız irreversible ve fetal aplastik anemiye neden olduğu bilinmektedir. Teofilinin bulantı ve kusma gibi yan etkilerinin yanında, mide asit salınımını arttırdığı için de peptik ülserli hastalarda kullanımı kontrendikedir (9). Kafein 400 mg ve üzeri dozlarda alındığında tansiyon, anksiyete ve disforiye neden olduğu bildirilmiştir. Tespit edilen içerik maddelerinden pirasetam anksiyete, tremor, irritabilite gibi yan etkilere yol açmakta, Dramamine ise birinci kuşak H1 antagonisti olduğundan yan etki olarak en sık sedasyona neden olmaktadır. Diğer bir içerik madde olan asetaminofen en sık cilt döküntüleri ve diğer alerjik reaksiyonlara neden olabilmektedir (10). Ayrıca literatürde amfetamin kötüye kullanımı ile akut myokard infarktüsü arasında ilişki olduğu bildirilmiştir (11). Amfetamin merkezi sinir sistemi stimulanıdır. Yorgunlu-

ğu giderme, iştah kesici olarak da kullanılmaktadır. Ancak bu olumlu görünen etkilerinin yanında sosyal hayatı etkileyen halusinasyonlara, psikotik reaksiyonlara, hatta yüksek ateşe, hipertansiyon sonucu intrakraniyal kanamalara ve kardiyak aritmiler sonucunda ölüme neden olabilmektedir (12).

Uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduranlar Türk Ceza Kanunu (TCK) 191. madde gereğince 2 yıla kadar hapis cezasıyla sulh ceza mahkemelerinde yargılanırken, uyuşturucu madde imal edenler TCK 188. Madde gereğince 10 yıla kadar hapis cezasıyla ağır ceza mahkemelerinde yargılanmaktadır. Tablo 3'te görüldüğü üzere 2011-2012 yılları arasında ağır ceza ve sulh ceza mahkemelerinde görülen dava sayılarında da belirgin artış olduğu dikkat çekmektedir. Sulh ceza mahkemelerinde artış daha belirgindir, bu da uyuşturucu madde üretiminden ziyade bu tür maddeleri kullanan ve taşıyanların yakalanma oranının artması anlamına gelmektedir.

Suriye tarafında, savaşın yaygınlaştığı ve sınır güvenliğinin azaldığı dönemde, yasadışı getirilen

Tablo 5: Hatay ilinde son 5 yılda yakalanan Captagon istatistikleri

2009		2010		2011		2012		2013*	
olay	delil	olay	delil	olay	delil	olay	delil	olay	delil
13	863	50	4359	47	7062	53	52930	48	4,267,829

*ilk 5 aylık veri

madde miktarının bir önceki yıla göre yaklaşık 4 kat artmış olduğu görülmüştür. Savaş gibi sosyal düzeni bozan ve hukukun işlerliğini sekteye uğratan durumlar, insan sağlığını da tehlikeye sokmaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık Ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nın 2012 istatistiğine göre Türkiye, Captagon olayı sıralamasında Hatay'ın 53 olay ile ilk sırada yer aldığı tespit edilmiştir (13). Son 5 yıllık veriler incelendiğinde ise 2012 yılı ve 2013 yılının ilk 5 ayında meydana gelen olay sayısı ve yakalanan Captagon miktarı çok dikkat çekici bulunmuştur.

Uyuşturucu kullanıldığından şüphe duyulan ölümlü veya ölümlü olmayan olgulardan alınan örnekler üzerinde yapılacak toksikolojik incelemelerde teofilin, kafein, pirasetam, Dramamine, asetaminofen ve kloramfenikol etken maddelerinin rutin bakılması gerektiği görülmüştür. Bu maddelerin incelemesinde daha hassas olan yüksek performanslı ince tabaka kromatografisi önerilmiştir (14). Rutin çalışmalarda bu cihazın yaygınlaştırılması ve kullanılmasını öneriyoruz. Ayrıca uyarıcı amaçlı amfetamin kullandığını düşünen tüketiciler aynı zamanda birçok farmakolojik ajana da maruz kalmaktadır. Bu nedenle de uyuşturucu kullanılmamasına yönelik yapılan eğitimlerde de insan sağlığını olumsuz yönde etkileyen bu tabletlerin içeriklerinde yer alan maddelere dikkat çekilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. Kristen G, Schaefer A, von Schlich-
tegröll A. Fenetylline: therapeutic use,
misuse and/or abuse. Drug Alcohol De-
pend 1986;17(2-3):259-71.
2. Fenethylline and Middle East: A
brief summary. Drug Enforcement
Administration. USA, DEA-03046, 2003.
3. Keup W. Use, indications and distribution
in different countries of the stimulant and
hallucinogenic amphetamine derivatives
under consideration by WHO. Drug Alcohol
Depend 1986;17(2-3):169-92.
4. Uluçay A, Arpacık Kargı C, Aksoy MF.
Acute myocardial infarction associated
with Captagon use. Anadolu Kardiyol Derg
2012;12(2):182-5.
5. Aktaş EÖ, Koçak A, Şenol E, Yemişçigil
A, Coşkunol H, Erbaş K, Akbaba M.
Ege bölgesinde ele geçirilen narkotik
maddeler ve madde bağımlılarının
incelenmesi. Türkiye Klinikleri Adli
Tıp Dergisi 2006;3(1):13-24.
6. Arslan MM, Akçan R, Çekin N, Özgül
M. Çukurova Bölgesinde ele geçirilen
uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin
değerlendirilmesi. 12. Ulusal Adli Tıp
Günleri Paneller ve Poster Sunuları Kitabı,
Antalya, 2005:191-4.
7. Alabdalla MA. Chemical characterization
of counterfeit captagon tablets seized in
Jordan. Forensic Sci Int 2005;152(2-3):185-8.
8. Teng SF, Wu SC, Liu C, Li JH, Chien
CS. Characteristics and trends of
3,4-methylenedioxymethamphetamine
(MDMA) tablets found in Taiwan from
2002 to February 2005. Forensic Sci Int
2006;161(2-3):202-8.
9. Kayaalp O. Rasyonel Tedavi Yönünden
Tıbbi Farmakoloji. 10. Baskı, Ankara:
Hacettepe-Taş, 2002.
10. Goodman & Gilman / Laurence L.
Brunton, John S. Lazo, Keith L. Parker.
Tedavinin Farmakolojik Temelleri. İstanbul:
Nobel Tıp Kitabevi, 2009.
11. Packe GE, Garton MJ, Jennings K.
Acute myocardial infarction caused by
intravenous amphetamine abuse. Br
Heart J 1990;64(1):23-4.
12. Koç S. Alkol ve uyuşturucu madde
kullanımı ile ilgili adli tıp sorunları. In:
Soysal Z, Çakalır C, eds. Adli Tıp Cilt 3,
İstanbul: İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa
Tıp Fakültesi Yayınları, 1999:1345-76.
13. www.kom.pol.tr/sayfalar/raporlar.
aspx Erişim tarihi: 28.05.2013.
14. Türkmen Z, Mercan S, Cengiz S. Ero-
in, Morfin, Kokain ve MDMA'nın Yüksek
Performanslı İnce Tabaka Kromatograf-
isi ile eş zamanlı tayini. Adli Tıp Dergisi
2008;22(1):13-24.